

Presidenter i olika tider

KULTURKRÖNIKA FÖR HALLANDSPOSTEN 2006-02-11

Den som ägnar sina måndagskvällar åt att titta på amerikanska presidentserier i tv lär sig en del om hur USA förändrats sedan millennieskiftet.

På ytan är sig mycket likt. Både "Commander in chiefs" Mackenzie Allen och "Vita husets" president Bartlet är tidigare universitetsprofessorer. De är båda litet främmande i det politiska etablissemanget. De har båda makar med egna yrkeskarriärer och viljor som skapar problem. De står båda för det goda i en solig omgivning.

Men tidsandan kunde inte skilja sig mer. "Vita huset" i SVT är en kvarleva från Bill Clintons lyckliga 1990-tal: Kriserna är många, världen komplicerad och de politiska målkonflikterna verkliga. Men USA lever egentligen ohotat i en växande globaliserad värld som alla tycks vinna något på. Kollektivet i Vita husstaben – "The West Wing" som serien heter i original – är huvudpersonen. Och även om rådgivarna och politikerna drivs av egna ambitioner och makthunger är de ändå i grunden sympatiska.

I TV4 är det överbefälhavaren som står i centrum. Hon är en kvinna och outsider som blivit president av oförutsedda omständigheter och utan folkligt mandat. Men hon tar mot omgivningens vilja rollen som nationens högsta ledare och låter rollen forma henne.

Att hon inte är partipolitiker är en styrka och en dygd. Hon tar det för självklart att presidenten är den som har makten och kan utnyttja den. Hon fattar snabba och tydliga beslut, låter sig inte störas av rådgivares påpekanden om vad som är görligt eller nödvändigt.

Hon leder en supermakt i en farlig värld där hoten är verkliga och dödliga. Hon är militär ledare och litat på den militära makten. Hennes värsta motståndare är Politikern med stor bokstav, representanhusets slemmige talman som är beredd att pröva allt för att störta henne.

Det är måhända tänkt som litet provocerande att den genomhederliga och supereffektiva presidenten är kvinna och perfekt amerikansk moder. Hänsyn till barnen är det enda som får gå före hennes maktutövning.

Men personlighetsföreningen mellan den hårda beslutsfattaren och den goda modern gör snarare den underliggande verklighetsbilden och ideologin än mer koncentrerat tydliga: USA är hotat. Världen är farlig. Politik är tarvligt och farligt. De amerikanska värdena består. Starka ledare kan rädda oss.

Mellan "Vita huset" och "Commander in chief" ligger 11 september 2001 och den enda supermaktens säkerhetskras och hotbild sedan dess. Clintons Amerika var angenämt men kommer inte tillbaka. Tv-seriens Vita hus ska läggas ned. George W Bush togs på sängen när tornen föll på Manhattan och har sedan dess alltmer trasslat in sig i en härva av lögnar, vackra avsikter, skrupelfria rådgivare och krigiskt uppblåst patriotism.

USA ropar efter en verklig överbefälhavare. Kanske hon efter valet 2008 också kan bli en kvinna – Hillary Clinton eller Condoleezza Rice. Men ingen av dem fyller modersrollen som Mackenzie Allen.

ANDERS MELLBOURN

Adj prof Högskolan i Halmstad